

Handlingsprogram för olycksförebyggande och operativt arbete

Enligt Lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor

Åsele kommun 2020 –2023

Antagen av kommunfullmäktige 2019-11-25 § 87

Innehåll

Bakgrund	3
Inledning	4
Åsele kommun	5
Räddningstjänsten, en av Åsele kommuns verksamheter	5
Kommunens olycksrisker.....	6
Statistik för räddningstjänsten	7
Övergripande mål	8
Regeringens prioriteringar.....	8
Säkerhetsmål för kommunen.....	8
Fokusområden	9
Säkerhetsmål vattensäkerhet	9
Säkerhetsmål trafiksäkerhet.....	9
Säkerhetsmål brandsäkerhet.....	9
Säkerhetsmål samhällsstörning.....	10
Säkerhetsmål för räddningstjänsten	11
Våra säkerhetsmål	11
Före olyckan	12
Vad gör kommunen?	12
Vad gör räddningstjänsten?.....	12
Vad gör du?.....	14
Under olyckan	15
Vad gör kommunen?	15
Vad gör räddningstjänsten?.....	15
Vad gör du?.....	16
Efter olyckan	17
Vad gör kommunen?	17
Vad gör räddningstjänsten?.....	17
Vad gör du?.....	18
Bilagor	19
Ordlista	20

Bakgrund

I Åsele kommuns geografiska område ska alla människor ha en trygg och säker miljö. Brand- och olycksriskerna ska om möjligt hela tiden minskas. Detta ska särskilt gälla skador på människor, miljö och oersättliga värden.

Bestämmelserna i Lag (2003:778) om skydd mot olyckor, LSO, syftar till att "i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredställande och likvärdigt skydd mot olyckor".

I lagens förarbeten beskrivs det att syftet med lagen är att färre ska dö, färre ska skadas och mindre egendom ska förstöras på grund av olyckor.

Kommunen skall enligt lag om Skydd mot olyckor (LSO 2003:778) ha ett handlingsprogram för den förebyggande verksamheten samt ett handlingsprogram för räddningstjänstens verksamhet. Vi väljer att skriva ett handlingsprogram där vi tar upp båda dessa delar. Detta för att i stort sett all personal inom räddningstjänsten arbetar såväl operativt som förebyggande. Vi särskiljer inte det olycksförebyggande och det operativa arbetet då vår verksamhet inte är utformad på det sättet.

Kommunen jobbar idag aktivt med samordning av olycksförebyggande och skadebegränsande verksamheter i det geografiska området.

LSO förtydligar även ansvarsfördelningen mellan enskilda, kommuner och staten. LSO är tydlig både när det gäller kommunens och den enskildes (läs dina) skyldigheter.

Vi vill, i detta handlingsprogram, visa vad lagen kräver från båda parter.

Den enskilde, vare sig det är en fysisk eller juridisk person, har ett primärt ansvar för att skydda liv och egendom och att inte orsaka olyckor. I första hand är det den enskilde som ska vidta och bekosta åtgärder som syftar till att förhindra olyckor och begränsa konsekvenserna av de olyckor som inträffar. Detta påverkar även i stor omfattning kommunen i egenskap av fastighetsägare och verksamhetsutövare.

Kommunens skyldigheter för den förebyggande verksamheten framgår av LSO:s tredje kapitel. Dessa skyldigheter är följande:

Tillse att åtgärder vidtas för att förebygga bränder och skador till följd av bränder, samt, utan att andras ansvar inskränks, verka för att åstadkomma skydd mot andra olyckor än bränder. Kommuner ska ta till vara möjligheterna att utnyttja varandras resurser för förebyggande verksamhet.

Genom rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen, LSO.

Inledning

För att skapa en trygg och säker kommun att bo, verka i och besöka, krävs att vi alla tillsammans hjälps åt att förebygga bränder och andra olyckor, gör rätt åtgärder om olyckan är framme samt att kommunen utreder olyckan i lärande syfte.

I detta handlingsprogram beskriver vi bland annat hur vi jobbar förebyggande samt vår förmåga att kunna genomföra räddningsinsatser, det vill säga hur vi kan hjälpa dig om något inträffar. Vi beskriver hur vi arbetar idag men vi beskriver även hur vi tänker göra det i framtiden och i viss mån även i händelse av höjd beredskap i landet.

(se bilaga 1 – Räddningstjänst under höjd beredskap)

När du läser "vi" i detta handlingsprogram så menas vi inom räddningstjänsten i Åsele kommun. När det står "du" riktar vi oss till dig som bor, vistas eller verkar i kommunen. Vi finns till för dig men tillsammans hjälps vi åt att göra detta till en trygg, säker och attraktiv kommun att bo, besöka och verka i!

Räddningstjänstens verksamhet pågår "före, under och efter" att en olycka inträffat, därför är det även efter den uppdelningen vi skriver detta handlingsprogram.

Handlingsprogrammet fyller egentligen tre olika huvudsyften. Det första är att ge dig som bor, vistas eller verkar i vår kommun en inblick i hur kommunen driver det olycksförebyggande och operativa arbetet inom ramen för lagstiftningen enligt Lag 2003:778 om skydd mot olyckor.

Det andra är att handlingsprogrammet är det politiska styrdokument som, när det är antaget i kommunfullmäktige reglerar kommunens arbete i frågorna under den period det är gällande. Handlingsprogrammet visar således på den politiska ambitionen i kommunens arbete med olycksförebyggande frågor. Det skall även visa hur räddningstjänsten är organiserad och vad medborgare och besökare kan förvänta sig att få för hjälp om något inträffar, men även vad vi som organisation anser oss kunna förvänta oss av dem.

Det tredje syftet med handlingsprogrammet är att det dokument som ligger till grund för uppföljningar och tillsyn från centrala myndigheter. Länsstyrelsens tillsyn av kommunens arbete i frågorna tar avstamp i handlingsprogrammet och undersöker om kommunen arbetar mot uppsatta mål och om kommunen uppfyller dessa mål i lagstiftningens anda.

Åsele kommun

För att få en förståelse för vårt dagliga arbete är det av betydelse att man vet hur en kommun fungerar. En kommun består av en politisk del och en förvaltningsorganisation. Kortfattat kan man säga att våra förtroendevalda tilldelar oss ekonomiska medel och sätter mål och ramar för verksamheten. Kommunens högsta beslutande organ är kommunfullmäktige, vilket kan sägas vara kommunens "riksdag". I Åsele sitter det 31 ledamöter i kommunfullmäktige från olika partier. Sammansättningen i fullmäktige utses vid allmänna val vart 4:e år.

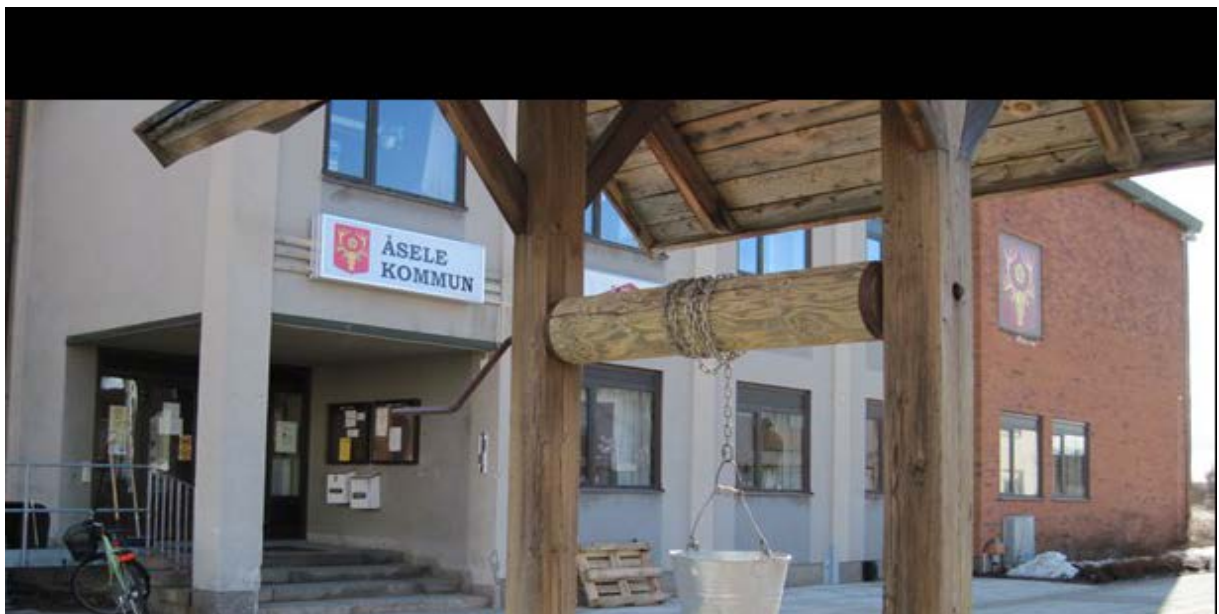
Kommunfullmäktige utser i sin tur en kommunstyrelse. Då det inte finns möjlighet för kommunstyrelsen att sätta sig in i alla frågor finns det nämnder och utskott som förbereder frågor inom olika områden. Inom Åsele kommunförvaltning finns det miljö- och byggnadsnämnd, valnämnd, allmänna utskottet samt omsorgs- och utbildningsutskottet. Till nämnder och utskott hör även en förvaltningsorganisation med anställda och verksamhetsansvariga. (se bilaga 2 – Organisationsstruktur Åsele kommun – Politisk organisation)

Räddningstjänsten, en av Åsele kommuns verksamheter

Vid räddningstjänsten i Åsele kommun arbetar 1 heltidsanställd räddningschef, 1 halvtidsanställd brandinspektör, 27 deltidsbrandmän i Åsele och 9 deltidsbrandmän i Fredrika. Vår högsta chef är räddningschefen. De som arbetar är tjänstemän eller brandpersonal i uttryckande tjänst. Brandmän och styrkeledare är alla deltidsanställda, d.v.s. man har beredskap var fjärde vecka. Räddningstjänstens verksamhet är styrd av de beslut som fattas i räddningsnämnden, vilket i Åsele kommun motsvaras av kommunstyrelsen.

Som tidigare skrivits ställer LSO krav på att kommunen ska beskriva dels hur man arbetar med operativ räddningstjänst men också det hur man sköter det olycksförebyggande arbetet. Det är vi inom räddningstjänsten som dagligen berörs av LSO, men du kommer att märka att det olycksförebyggande arbetet i kommunen involverar fler verksamheter än bara räddningstjänsten. Man kan säga att hela kommunkoncernen involveras i detta arbete.

(se bilaga 3 – Organisationsstruktur Åsele kommun – Verksamhetsorganisation)

Kommunens olycksrisker

Åsele i södra Lappland - dit vägarna bär. Åsele kommun (på sydsamiska, Sjeltie), ligger i södra Lapplands skogslandskap och är en typisk glesbygdskommun i Västerbottens inland. Stor landyta men liten befolkningsmängd. Åsele präglas av skogslandskap och vattendrag.

I Åsele kommun bor ca 2800 personer varav ca 60% bor i tätorten. Medelåldern i kommunen uppgår till 47,5 år. Befolkningskurvan är nedåtgående samtidigt som andelen äldre ökar.

”Åsele i Lappland - dit vägarna bär” är en slogan som har sitt ursprung i att R 90 och R 92 skär varandra i anslutning till Åsele tätort. Övriga stora vägar i kommunen är V557, V365 samt V352. Vägnätet har en relativt hög belastning av tung trafik, busstransporter, farligt godstransporter samt under vissa tider på året även ganska intensiv turisttrafik. Med en hög trafikbelastning på vägnätet i kommunen följer naturligt en ökad risk för trafikrelaterade olyckor.

Åsele marknad infaller alltid 3:e helgen i juli och är en av Sveriges största marknader. Under marknadens fyra dagar ökar andelen människor i Åsele tätort betydligt och totalt under marknadsdagarna besöker upp emot 100 000 människor Åsele. De största riskfaktorerna i samband med marknaden är trafikolyckor, brand på någon av campinganläggningarna eller brand inom marknadsområdet.

Farligt gods inom kommunen

Det mesta av farligt-godshantering inom Åsele kommun är transporter som passerar. Största risken är en trafikolycka med fordon som transporterar farligt gods inblandade. Viss hantering och förvaring av farligt gods sker på industrierna i kommunen, men de industrier som har farligt gods har goda rutiner och lång erfarenhet av hanteringen. En brand i den centralt belägna bensinstationen skulle, om den inträffar, kunna medföra allvarliga konsekvenser för liv, egendom och miljö. De största riskerna där bedöms vara aktuella i samband vid lossning av drivmedel.

Farlig verksamhet

Inom Åsele kommun finns det en anläggning som bedriver så kallad farlig verksamhet. Det är Stenkullafors dammanläggning som är klassad som ett så kallat 2:4 objekt enligt LSO. Den har klassats som en farlig verksamhetsanläggning på grund av att det vid ett dammbrott skulle komma att uppstå allvarliga konsekvenser gällande liv, egendom och miljö i flodvågens framfart nedströms dammen.

Det är länsstyrelsen som beslutar vilka anläggningar som ska klassas som farlig verksamhet. Att bedriva farlig verksamhet ställer extra höga krav gällande säkerhet på anläggningens ägare eller den som utövar verksamheten. Bland annat ska ansvariga hålla eller bekosta beredskap med personal och egendom och i övrigt vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra eller begränsa skador.

(se bilaga 4 – Analys av riskfaktorer som kan leda till räddningsinsats)

Statistik för räddningstjänsten

Statistik avseende händelsetyper i Åsele kommun

Den statistik som används i detta handlingsprogram är hämtad från MSB:s statistikdatabas IDA. Uppgifterna som avser inrapporterade data under årsintervallet 2009–2018.

Statistiken ger att de vanligaste insatserna för räddningstjänsten är följande:

Annat uppdrag inklusive automatlarm

Brand i byggnad

Brand i annat än byggnad

Trafikolycka

(se bilaga 5 – Statistik avseende händelsetyper)

Typolyckor

Statistiken visar på vilka olyckor som inträffar mest frekvent och det är i förhållande till detta som vi måste utrustade och övade.

Dessa olyckor kan kallas "typolyckor" då de inträffar relativt ofta och konsekvensen kan oftast hanteras med normala resurser. Förutom typolyckorna måste räddningstjänsten även ha beredskap för större olyckor som kan inträffa i kommunen, hit hör bland annat bussolyckor, olycka med farligt gods med mera.

De större olyckorna kräver en helt annan organisation ute på skadeplats där samverkan med andra aktörer är nödvändig. Exempel på insatser som räddningstjänsten ska ha beredskap för att hantera (se bilaga 6 – Insatser som räddningstjänsten förväntas ha beredskap för att hantera).

Insatsstatistik för räddningstjänsten i Åsele kommun

För en övergripande analys av insatsstatistiken, se bilaga 7 – *Utvärdering av insatsstatistik för Åsele kommun.*

Annat uppdrag (inklusive automatlarm)

Larmen till "Annat uppdrag" handlar oftast om någon form av insats kopplad till sjukvård. IVPA-larm eller hjärtstoppslarm är de vanligaste larmtyperna. I förekommande fall hjälp till ambulans eller annan samverkande myndighet eller verksamhet. Det förekommer också uppdrag som överfalls- och ensamarbetslarm i kommunal verksamhet. I 97 % av fallen är automatlarmen så kallade fellarm. Med andra ord är det inte en brand som genererat larmet utan det har orsakats av andra faktorer. Exempelvis os från matlagning, hantverksarbete som orsakat rök eller damm eller som en följd av något tekniskt fel från anläggningen.

Brand i byggnad

Brandorsakerna varierar och är i många av händelserna svåra att utreda. Sett till perioden 2009–2018 ligger Åsele en aning högre än jämförelsekommunerna och trenden visar ökning av antalet larm. 2017 och 2018 sticker ut med en markant ökning av antalet larm. Redovisning av interna automatlarm kopplade till brand är en delorsak. Oavsett om någon operativ insats utförts eller inte finns larm orsakade av rök och värmedetektorer med i det statistiska underlaget.

Brand i annat än byggnad

De vanligaste kategorierna som anges som brandobjekt i annat än byggnad är "skog och mark" samt "personbil". Antalet bränder i skog och mark är i direkt avhängigt av väder under vår och sommar. Sett till perioden 2009–2018 konstateras dock att Åsele kommun ligger högre till mot rikssnitt och jämförelsekommuner. Skogsbrandsommaren 2018 orsakade naturfenomenet det största antalet av larmen om brand i skog och mark. Riktade insatser till företag med anställda bärplockare har gett resultat, färre bränder har konstaterats vara startade av dåligt släckta eldar.

Trafikolyckor

Statistiken visar att antalet larm om trafikolyckor är ökande från runt 10 st år 2009, till 28 stycken år 2018. Trenden över en längre tidsaspekt pekar på en liten men stadig ökning, men en särskilt tydlig ökning de tre sista åren i perioden. Totalt visar statistiken att det är 23 % av samtliga insatser som räddningstjänsten larmats till under den gångna tioårsperioden som är trafikolyckor. Detta är högre än hos jämförelsekommuner. Analys påvisar även att det är under 10% av det totala antalet trafikolyckor som inträffar på det kommunala vägnätet.

(se bilaga 8 – Insatsstatistik för räddningstjänsten i Åsele kommun)

Övergripande mål

Målen som presenteras i handlingsprogrammet är beroende av flera delar. Målen ska uppfylla kraven i LSO, de ska vara i linje med lokala politiska beslut och även beakta den vision som MSB antagit (läs mer under rubriken "Säkerhetsmål för räddningstjänsten" på sidan 11).

Regeringens prioriteringar

Regeringen prioriterar det skadeförebyggande arbetet. Förutom att förhindra lidandet är det mer kostnadseffektivt att förebygga olyckor än att behöva verka för att begränsa konsekvenserna av en olycka som redan har inträffat, t.ex. vid en räddningstjänstinsats.

De flesta typer av olyckor har inträffat tidigare och det förebyggande arbetet handlar om att se till att de inte händer igen. Händer de igen skall effekterna och efterverkningarna vara så lindriga som möjligt. Arbetet när det gäller att stärka den enskilda människans förmåga att agera rationellt i samband med mindre olyckor är viktigt. Den förmågan har stor betydelse vid olyckstillbud och kan minska konsekvenserna av inträffade olyckor.

Säkerhetsmål för kommunen

De övergripande målen för det olycksförebyggande arbetet gäller för kommunens samtliga verksamheter. Dessa mål kallar vi säkerhetsmål.

Säkerhetsmålen är framtagna av räddningstjänsten, i samråd med de kommunala verksamheterna. Det arbetet är en del i skapandet av detta handlingsprogram. Fyra stycken fokusområden identifierades inom vilka säkerhetsmål sattes upp. Gemensamt för dessa mål är att de endast kan uppfyllas om både kommunen och den enskilde medborgaren tillsammans aktivt arbetar för att uppnå dem.

För att kunna uppnå säkerhetsmålen krävs det att varje verksamhet bryter ner dessa och gör egna lokala mål, prestationsmål. Dessa är mer specifika än säkerhetsmålen och ger varje verksamhet utrymme för att själva konkretisera målen ytterligare för att passa respektive verksamhet. Prestationsmålen underlättar uppföljning av måluppfyllelse och utvärdering av arbetet, vilket ska ske årligen. *(se bilaga 9 – Prestationsmål för kommunens förebyggande arbete)*

Fokusområden

Säkerhetsmål för vattensäkerhet

Antalet drunkningsolyckor, och andra typer av vattenrelaterade olyckor, inom Åsele kommun ska vara färre än för riket i genomsnitt.

Detta blir möjligt genom att:

Du som enskild...

- tar ansvar för att kunna simma
- använder flytväst vid aktiviteter på eller i anslutning till vatten
- har kunskap om hur livräddningsutrustning används

Kommunen...

- ser till att livräddningsutrustning finns vid de kommunala badplatserna
- identifierar och tillsynar även icke kommunala badplatser där möjlighet ges
- erbjuder simundervisning till alla barn

Säkerhetsmål för trafiksäkerhet

I Åsele kommun ska antalet olyckor i trafiken minska och konsekvenserna i händelse av en olycka ska minimeras.

Detta blir möjligt genom att:

Du som enskild...

- följer de trafikregler som finns
- använder cykelhjälm
- har ett trafiksäkert fordon
- visar hänsyn i trafiken

Kommunen...

- identifierar och analyserar trafikfaror
- utreder de trafikolyckor som sker och drar lärdom av dessa
- har ett gott underhåll av kommunens vägnät
- ger trafikundervisning enligt läroplan
- har en välövad och kompetent räddningstjänst

Säkerhetsmål för brandsäkerhet

Ingen ska omkomma eller skadas till följd av brand i Åsele kommun. Det skall bedrivas ett förebyggande arbete i kommunen så att konsekvenserna för människor, egendom och miljö minimeras vid en brand.

Detta blir möjligt genom att:

Du som enskild...

- har kunskap om och tar ansvar för din egen brandsäkerhet
- har fungerande brandvarnare, brandsläckare och annan utrustning
- kontakter räddningstjänsten vid frågor om brandskydd

Kommunen...

- bedriver ett systematiskt brandskyddsarbete (SBA) vid de egna verksamheterna
- utbildar, informerar och ger råd till dem som bor och vistas i kommunen
- utför tillsyn enligt upprättad tillsynsplan
- använder en checklista avseende brandskydd i hemmet hos dem som har hemtjänst
- har brandlarm som underhålls och får service enligt riktlinjer i kommunala lokaler
- ser till att larm går direkt till räddningstjänsten genom kommunens larmcentral
- tillhandahåller brandutbildning för personal minst vart fjärde år
- genomför brandutbildning i förskoleklass, årskurs 4 och årskurs 9
- har god planering inför Åsele marknad och genomför tillsyn i samband med Åsele marknad, främst över marknadsområdet och tillfälliga campingar
- uppdaterar lokala ordningsregler om eldning utomhus
- ser till att stiftelsen Åselehus bostäder har brandvarnare
- regelbundet informerar allmänheten om hur man förebygger brand i hemmet

Säkerhetsmål för samhällsstörning

Åsele kommun ska vara rustad för att en samhällsstörning kan inträffa och kunna hantera en sådan händelse, exempelvis väderpåfrestade händelse.

Detta blir möjligt genom att:

Du som enskild...

- planerar för och tar ditt ansvar, skaffar material som du kan behöva vid en samhällsstörning, t.ex vid ett längre strömavbrott
- ansvarar för att klara sin egen säkerhet och försörjning i minst 72 timmar

Kommunen...

- är övad för att hantera en samhällsstörning om den inträffar
- kan använda RAKEL som kommunikationsväg om telefoni inte fungerar
- alltid har funktionen RCB/TIB i beredskap, som omvärldsbevakar och kan starta upp kommunens krisarbete vid behov
- upprättar trygghetspunkter vid långvariga störningar

(se bilaga 9 – Prestationsmål för kommunens förebyggande arbete)

Säkerhetsmål för räddningstjänsten

Förutom de kommunövergripande säkerhetsmålen, har vi för räddningstjänsten fyra stycken lokala säkerhetsmål för vår egen verksamhet. MSB har, på uppdrag av regeringen, tagit fram en nationell strategi för att stärka brandskyddet för den enskilda människan, med visionen att "ingen ska omkomma eller skadas allvarligt till följd av bränder i Sverige". Denna vision genomsyrar vårt arbete inom räddningstjänsten. Genom att förankra dessa nationella mål på lokal nivå skapas en röd tråd från nationell strategi ner till den dagliga verksamheten i kommunen. För att uppnå MSB:s vision spelar du som enskild en viktig roll. Hur du förebygger bränder och hur du agerar vid en brand kan vara avgörande för utfallet av vår insats och för skadeverkningarna av branden.

Våra säkerhetsmål

- Räddningspersonal ska vara utbildad och övad för förekommande arbetsuppgifter
- Räddningsinsatserna i kommunen ska påbörjas inom godtagbar tid, genomföras på ett effektivt och rationellt sätt
- Räddningstjänsten ska vara en aktiv aktör i arbetet med att skapa en säkrare och tryggare kommun för medborgarna
- Räddningstjänsten skall verka för ett effektivt förebyggande arbete mot brand
(se bilaga 10 – Prestationsmål för räddningstjänstens verksamhet)

Före olyckan

Vad gör kommunen?

Enligt LSO ska kommunen verka för att åstadkomma skydd mot andra olyckor än endast bränder. I och med detta tydliggörs vikten av att ett systematiskt arbete sker inom olycksförebyggande frågor inom kommunens samtliga verksamheter.

(se bilaga 11 – Räddningstjänstens förebyggande verksamhet)

En utmaning ligger i att göra samtliga verksamheter delaktiga i dessa frågor och arbeta förebyggande. Räddningstjänsten har "ledartröjan" i många av dessa frågor vilket är naturligt då det är vi som rör oss inom LSO:s område i vårt dagliga arbete.

Vad gör räddningstjänsten?

För att minimera risken att olyckor sker och för att kunna utföra ett så effektivt räddningsarbete som möjligt när det inträffar olyckor, krävs omfattande förberedelser innan vi rycker ut. Det innebär att vi måste öva och utbilda oss, att vi är ute i kommunen där vi utför tillsyn och utbildar.

Övningsverksamhet

Räddningstjänsten har en plan för övningsverksamheten. I planen tydliggörs vad vi ska öva, hur ofta och vilka som ska öva. Varje moment som står i planen omfattas av ett övningspaket innehållande teori och/eller praktik beroende på typ av övning. Blir man godkänd på en övning registreras detta och sparas. Momenten i planen matchar riskbilden i kommunen som du kan läsa om i avsnittet "Kommunens olycksrisker" på sidan 6.

(se bilaga 12 – räddningstjänstens övnings- och utbildningsverksamhet)

Planens utformning lutar sig mot bland annat lagkrav, riskbilden i kommunen och statistik och erfarenhet från de larm som räddningstjänsten kallas till.

Rådgivning/Information/Utbildning

Enligt LSO skall räddningstjänsten bistå allmänheten med rådgivning och information. En del av detta är att vi erbjuder utbildning till företag, organisationer och enskilda. Genom att stärka medborgarna i att kunna förebygga och hantera en olycka är sannolikheten större att vi kan uppnå de nationella målen om att ingen ska omkomma eller skadas till följd av en brand.

Att stärka den enskildes förmåga är i linje med LSO som ställer krav på var och en. Alla är enligt lag skyldiga att arbeta med sitt brandskydd!

Vi inom räddningstjänsten kan bistå dig med rådgivning och aktuell information men det kräver att du som individ tar initiativet. Missköter du ditt brandskydd kan det få konsekvenser om en brand skulle inträffa, exempelvis kan ditt försäkringsbolag kräva dig på ersättning eller att du får betala en högre självrisk.

Samhällsplanering

När nya verksamheter, ombyggnationer eller större evenemang, som Åsele marknad, planeras tar räddningstjänsten del av detta och bidrar med vår kunskap. Vi sitter med i samråd med övriga verksamheter där vi kan påpeka eventuella risker, vad de ansvariga måste tänka på och vår egen förmåga att kunna utföra en insats om något skulle inträffa.

Insatsplanering

För vissa objekt i kommunen är det extra viktigt att ha kännedom om byggnaden och verksamheten. Det kan exempelvis vara verksamheter med brandfarlig och explosiv vara eller komplexa byggnader såsom äldreboendet Åseborg. För dessa objekt upprättar vi inom räddningstjänsten så kallade insatsplaner som visar just på vilka risker som finns, angreppsvägar för räddningsinsatser, kontaktpersoner, placering av brandposter och så vidare.

Tillsyn

Räddningstjänsten ansvarar för tillsyn enligt LSO och LBE och underordnas för den verksamhetsdelen miljö- och byggnadsnämnden. Tillsynsarbetet planeras i en tillsynsplan. Tillsynsarbetet kommer under planperioden att utgöra ca 0,2 helårstjänster. Genom vårt tillsynsarbete på objekt ute i kommunen stärker vi tryggheten för våra medborgare och ser över brandskyddet. Vid tillsynen är det primära syftet att den som har verksamheten inser sitt egenansvar. Syftet är alltså inte att vi kommer och säger hur det ska vara, utan att den enskilde blir medveten om vilka risker som finns och därigenom själv kommer fram till hur det bör se ut. *(se bilaga 13 – Kompetenskrav för förebyggande verksamhet)*

Sotning och brandskyddskontroll

Rengöring (sotning) och brandskyddskontroll av anordningar såsom eldstäder och imkanaler över spisar i storkök är en viktig del i det förebyggande arbetet. Rengöringen syftar till att förebygga brand och brandskyddskontrollen syftar till att upptäcka fel och brister i anläggningen för att förebygga skador på människor, egendom och miljö till följd av brand.

Räddningstjänsten ansvarar för all rengöring och brandskyddskontroll. Räddningstjänsten har för kommunens räkning slutit avtal med en enskild entreprenör, sotare, som tilldelats ansvaret för att utföra rengöring och brandskyddskontroll inom Åsele kommun som utgör ett så kallat sotningsdistrikt. Entreprenören ansvarar för att hålla register över samtliga objekt som omfattas av krav på rengöring och brandskyddskontroll samt att registrera att uppdragen utförts. De som för vår räkning utför brandskyddskontroll ska uppfylla kompetenskraven enligt MSB:s föreskrift MSBFS 2014:6 om rengöring (sotning) och brandskyddskontroll.

Räddningstjänsten tillåter rengöring i egen regi efter skriftlig ansökan från enskild fastighetsägare. Ansökan sker på särskild avsedd blankett, som finns att ladda ner från kommunens hemsida, och behandlas av räddningstjänsten på delegation av räddningsnämnden.

Tidsfrister för rengöring följer riktlinjerna i MSB:s föreskrift MSBFS 2014:6 om rengöring (sotning) och brandskyddskontroll. Dessa riktlinjer är framtagna med hänsyn till sotbildning, bränsle, typ av anläggning samt energibehov med hänsyn till klimatförhållanden och bebyggelsestruktur. Information om fristerna och föreskriften finns på Åsele kommuns hemsida.

Vad gör du?

Hur kan du förebygga och förhindra att bränder och andra olyckor sker?

Som du redan vet är det ett lagkrav att du ska göra det. En del är att du själv tar reda på vad som gäller för din verksamhet. Ta kontakt med oss, ditt försäkringsbolag eller andra aktörer för att aktivt ta reda på hur du kan stärka ditt brandskydd. Du vet väl att flera försäkringsbolag tar ut lägre premie om du har släckredskap i hemmet? Gå en utbildning i systematiskt brandskyddsarbete eller lär dig hjärt- och lungräddning för att din kunskap, och trygghet, ska växa. Du kan absolut göra skillnad.

Skriftlig redogörelse av brandskyddet

Enligt LSO är det krav på att det ska upprättas en skriftlig redogörelse för brandskyddet för byggnader eller anläggningar där konsekvenserna av en brand kan blir särskilt stora.

För dig som vill veta mer, eller vill veta om din verksamhet omfattas av detta krav, se *Statens räddningsverks föreskrifter om skriftlig redogörelse för brandskyddet (SRVFS 2004:4)*.

Den skriftliga redogörelsen är en kortfattad och övergripande redovisning för brandskyddet och kan ses som en sammanfattning av det systematiska brandskyddsarbetet. Syftet med den skriftliga redogörelsen är att tydliggöra den enskildes ansvar och att skapa ett underlag för kommunens tillsyn och planering av tillsynen. Detta åstadkoms genom att du som enskild måste sätta dig in i ditt brandskydd och redovisa det till Räddningstjänsten. Räddningstjänsten kan sedan med underlag av den skriftliga redogörelsen planera sin tillsynsverksamhet och koncentrera sin tillsyn där behovet är störst, d.v.s. där riskerna är större eller där brandskyddet kan antas vara sämre.

Frister för inlämnandet

Enligt 2 kap § 2 förordning om skydd mot olyckor fastställer kommunen frister för när den skriftliga redogörelsen skall lämnas in till Räddningstjänsten.

Den skriftliga redogörelsen skall lämnas in vart fjärde år eller då något av väsentlighet är förändrat, exempelvis ändrade ägarförhållanden eller annan verksamhet/verksamhetsutövare. Mer information om systematiskt brandskyddsarbete finns på kommunens hemsida, se "Räddning, kris och beredskap".

Under olyckan

Vad gör kommunen?

I handlingsprogrammet ska anges vilken förmåga kommunen har och avser att skaffa sig för att kunna genomföra räddningsinsatser, det vill säga hur vi på räddningstjänsten kan hjälpa dig om något inträffar.

Med förmåga menar vi de resurser i form av personal och materiella resurser som räddningstjänsten har att tillgå vid en räddningsinsats. De materiella resurserna presenteras i övergripande termer i bilaga 14. Den som är intresserad av ytterligare information är välkommen att höra av sig till räddningstjänsten för närmare analys av vårt material. *(se bilaga 14 – Räddningstjänstens materiella resurser)*

Enligt LSO ska räddningstjänsten planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt. För att leva upp till detta lagkrav krävs det att vi har rätt förmåga. Förmågan innebär inte att alla olyckstyper ska klaras av med enbart kommunens resurser, vissa insatser kräver samverkan med angränsande kommuner och eventuellt andra organisationer.

För att kunna bestämma vilken förmåga vi ska besitta bör hänsyn tas till den lokala riskbilden för att se vilka typer av räddningsinsatser som kan inträffa och vilka resurser som krävs för att hantera dem. Det vill säga, de risker som presenterats tidigare i denna plan är vägledande för den förmåga som räddningstjänsten ska inneha. *(se bilaga 15 – Räddningstjänstens organisation)*

Det är svårt att mäta den egentliga förmågan, men ett framgångsrikt sätt att stärka den är att varje beredskapsgrupp med brandmän är en sammansättning av personer av olika kön, bakgrund, ålder, erfarenhet och intressen. *(se Bilaga 16 – Räddningstjänstens förmåga)*

Vad gör räddningstjänsten?

Att genomföra räddningsinsats

Åsele kommuns räddningstjänst utgörs av två deltidsstyrkor med utgångspunkt från brandstationer i centrala Åsele och Fredrika. Räddningsledare som vi också benämner FIB (Första Insats Befäl) är en kungemensam resurs som är stationerad i Åsele och utrustad med eget fordon och startar från den plats den hen befinner sig när larmet kommer. I Åsele kommun ska det finnas minst 1 räddningsledare, 2 styrkeledare och 4–5 brandmän i beredskap dygnet runt året runt. Dessutom tillämpas inom stationsområde 8400 Fredrika fri inryckning vid larm. *(se bilaga 17 – Brandstationer i Åsele kommun, bilaga 18 – Insatstid Station 8000 samt bilaga 19 – Insatstid Station 8400 Fredrika)*

Samverkan

Räddningsstyrkans uthållighet är begränsad och vid behov av insatser som pågår över längre tid uppnås uthålligheten genom samverkan med angränsande kommuner.

Samverkan sker med landstinget om chaufförer till akutbilen, hjärtstoppslarm för station Åsele samt IVPA-larm för stationsområde Fredrika. Begränsningar i uthålligheten kan gälla såväl personal som material. Samverkan i räddningstjänst sker med grannkommunerna genom avtal där närmsta räddningsstyrka alltid larmas oberoende av var kommungränsen går, så kallad gränslös räddningstjänst.

Stab

Vid påfrestande händelser i Åsele kommun kan räddningstjänsten upprätta stab på brandstationen i Åsele.

Specialenheter

Räddningstjänsten i Åsele har två specialenheter, en för tung räddning som gäller insatser vid olycka med buss/lastbil samt en för miljöräddning i strömmande vatten.

Befälsfunktioner

Genom avtal med kommunerna Vilhelmina och Dorotea finns en gemensam Räddningschef i beredskap (RCB). Denne har ett övergripande ansvar för ledning och samordning av den operativa räddningstjänsten inom DoViÅs (Dorotea- Vilhelmina-Åsele).

RCB är tillika tjänsteman i beredskap (TIB) för kommunerna. För en beskrivning av de olika befälsfunktionerna och kompetenskrav för dessa samt räddningstjänstens organisation (se bilaga 20 – *Kompetenskrav för operativ räddningstjänst*).

Vad gör du?

LSO 2kap 1§ säger att "Den som upptäcker eller på annat sätt får kännedom om en brand eller om en olycka som innebär fara för någons liv eller allvarlig risk för någons hälsa eller för miljön skall, om det är möjligt, varna dem som är i fara och vid behov tillkalla hjälp. Detsamma gäller den som får kännedom om att det föreligger en överhängande fara för en brand eller en sådan olycka." Det innebär att DU alltså enligt lag är skyldig att varna de som är i fara och tillkalla hjälp.

När du upptäcker en olycka är din egen förmåga att hantera den betydande för hur skadeförloppet utvecklar sig. Genom att du som enskild kan bryta skadeförloppet i tidigt skede gör att förutsättningarna för att räddningstjänsten ska lyckas i sin insats förbättras avsevärt. Genom att du bidrar till att avbryta skadeförloppet i tidigt skede blir konsekvenserna mindre och på så sätt ökar samhällsvinsten markant. Att du kan släcka den lilla initialbranden med hjälp av en handbrandsläckare eller påbörja hjärt- och lungräddning innan vårdpersonal är på plats kan vara direkt avgörande för utgången.

(se bilaga 21 – *Alarmering*)

Efter olyckan

Vad gör kommunen?

Olycksundersökning

LSO 3kap § 10 "När en räddningsinsats är avslutad skall kommunen se till att olyckan undersöks för att i skäligen omfattning klarlägga orsakerna till olyckan, olycksförloppet och hur insatsen har genomförts."

Undersökningen ska vara i skäligen omfattning, vilket i de flesta fall innebär att denna olycksundersökning täcks in av den insatsrapport som alltid skrivs av den som varit räddningsledare på skadeplats. Vid mer komplexa händelser kopplas speciella olycks-utredare in, för att arbeta metodinriktat. Dessa utredare samverkar även med andra myndigheters utredare. Kriterier för att dessa fördjupade olycksundersökningar ska genomföras är när det inträffat mycket svåra trafikolyckor, dödsolyckor, vid brandspridning över brandcellsgränser eller om det funnits person kvar i en byggnad vid brand i byggnad.

Gemensamt för olycksutredning, oavsett omfattning, är att syftet och målet ska vara i ett lärande perspektiv, alltså ska inte dessa utredningar vara dömande. Det som framkommer ska kommuniceras ut i organisationen vilket i förlängningen förbättrar vårt arbete. Vid utredningar kan det framkomma brister vilket då kommuniceras till ansvarig myndighet. I vissa fall skickas även dessa utredningar till vår myndighet MSB. Vi strävar efter att vara en lärande och öppen organisation.

Vad gör räddningstjänsten?

Återkoppling till drabbad

Att drabbas av en olycka kan vara obehagligt på flera sätt. Det är därför viktigt att visa dig som enskild att vi finns till för dig - hela vägen! Efter att en olycka inträffat kan det vara många frågor som dyker upp som den drabbade inte har fått svaret på. I vissa fall räcker det att aktuellt befäl för insatsen pratar med de drabbade och svarar på frågor så att den som drabbats i lugn och ro kan få sina frågetecken utträtade av någon som varit på plats. Det är viktigt att visa att samhället inte vänder ryggen till bara för att vi har packat ihop och lämnat skadeplatsen. När informationsbehovet från allmänheten är stort, exempelvis vid en större brand där flera familjer blivit evakuerade, kan det vara aktuellt att bjuda in till en träff där flera aktörer kan delta. Exempelvis kan representanter från räddningstjänst, polis, fastighetsägare, försäkringsbolag med flera närvara med syftet att svara på frågor, visa på hur insatsen gick till och ge råd om hur man kan gå vidare efter det inträffade.

Kamratstöd

På samma sätt som en olycka kan påverka den som drabbats, kan arbetet på olycksplats påverka vår egen personal som kan må dåligt efter en insats. Internt arbetar vi med så kallat kamratstöd där den inblandade personalen efter avslutat arbete samlas och går igenom insatsen med syfte att bemöta och stötta de som varit med om obehagliga saker.

Räddningsledaren ombesörjer att all berörd personal erhåller det stöd som behövs.

Vad gör du?

Om du råkar ut för en olycka är det troligt att frågor dyker upp i efterhand, "Hur kunde detta ske?", "Varför agerade räddningstjänsten som de gjorde?" med mera. Du får gärna vända dig till oss med dessa frågor. Du finner kontaktuppgifter till oss på kommunens hemsida eller via kommunens växel.

När en olycka inträffat är det också viktigt att du rannsakar dig själv och ser över vad du själv kan göra för att det inte ska kunna inträffa något liknande igen. Använder du cykelhjälm? Har du handbrandsläckare hemma? Vet du var närmsta utrymningsväg är finns på din dagliga arbetsplats?

När en olycka inträffat är det viktigt att det förebyggande arbetet fortsätter för att kedjan ska bli så stark som möjligt.

Bilagor

Samtliga bilagor finns i den separat bilagedel som bifogas handlingsprogrammet.

Bilaga 1	Räddningstjänst under höjd beredskap
Bilaga 2	Organisationsstruktur Åsele kommun - Politisk organisation
Bilaga 3	Organisationsstruktur Åsele kommun - Verksamhetsorganisation
Bilaga 4	Analys av riskfaktorer som kan leda till räddningsinsats
Bilaga 5	Statistik för räddningstjänstens operativa verksamhet
Bilaga 6	Insatser som räddningstjänsten förväntas ha beredskap för att hantera
Bilaga 7	Utvärdering av insatsstatistik för Åsele kommun
Bilaga 8	Insatsstatistik för räddningstjänsten i Åsele kommun
Bilaga 9	Prestationsmål för kommunens förebyggande arbete
Bilaga 10	Lokala prestationsmål för räddningstjänstens verksamhet
Bilaga 11	Räddningstjänstens förebyggande verksamhet
Bilaga 12	Räddningstjänstens övnings- och utbildningsverksamhet
Bilaga 13	Kompetenskrav för förebyggande verksamhet
Bilaga 14	Räddningstjänstens materiella resurser
Bilaga 15	Räddningstjänstens organisation
Bilaga 16	Räddningstjänstens förmåga
Bilaga 17	Brandstationer i Åsele kommun
Bilaga 18	Insatstid Station 8000 Åsele
Bilaga 19	Insatstid Station 8400 Fredrika
Bilaga 20	Kompetenskrav för operativ räddningstjänst
Bilaga 21	Alarmering
Bilaga 22	Avtal

Ordlista

Anspänningstid

Tid från det att larmet går till dess att räddningsfordonen ska ha lämnat brandstationen.

Brandfarlig vara

Vätskor som kan antändas vid en temperatur som understiger 100 °C, gaser som vid en temperatur av 20°C kan bilda en antändbar gasblandning med luft.

Farlig verksamhet

Farlig verksamhet är ett samlingsnamn på de verksamheter ”som kan innebära fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människan eller miljön” (LSO 2kap 4§). Vilka verksamheter som betraktas som farlig verksamhet beslutas av Länsstyrelsen i samråd med berörd kommun.

Gränslös räddningstjänst

Avtal om att närmaste räddningsstyrka larmas, oberoende av kommuntillhörighet, vid olyckor som kräver skyndsamt insats.

IVPA

I Väntan På Ambulans. Uppdrag där räddningstjänsten vidtar livsuppehållande åtgärder i väntan på att ambulans skall anlända vid allvarliga sjukdomsfall och skador.

LSO

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor. Det är i enlighet med innehållet i denna lag som detta handlingsprogram utformas.

MSB

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) arbetar med att förebygga olyckor och begränsa skador till följd av olyckor, ansvarar för landsvägstransporter av farligt gods och samordnar övriga myndigheters verksamhet inom området. MSB är inordnat under försvarsdepartementet.

Olycka

En oönskad händelse som leder till negativa konsekvenser.

RAKEL

RAKEL (Radiokommunikation för effektiv ledning) är benämningen på det rikstäckande radiosystemet som används av polis, räddningstjänst och ambulans men kan även användas av andra samhällsfunktioner såsom hemtjänst, tekniska förvaltningar och så vidare. Systemet är digitalt och krypterat så det inte går att avlyssna, har god täckningsgrad över landet och antalet organisationer som ansluter till systemet ökar stadigt.

Räddningschef i beredskap, RCB

RCB ansvarar för utryckningsverksamheten. I Åsele är RCB även TIB.

Räddningsledare, RL

Den person som leder en räddningsinsats och har mandat att fatta beslut om ingrepp i annans rätt, tjänsteplikt och när räddningsinsatsen ska avslutas. Räddningsledare är räddningschefen eller den person som räddningschefen har utsett. För att tjänstgöra som räddningsledare måste personen minst ha genomgått utbildningen Räddningsledare A.

Räddningstjänst

För att en händelse ska betraktas som räddningstjänst ska en eller fler av dessa fyra kriterier i lagstiftningen (LSO 1 kap § 2) vara uppfyllda:

1. Behovet av ett snabbt ingripande.
Finns det inget behov av ett snabbt ingripande är det inte räddningstjänst.
2. Det hotade intressets vikt.
Är det hotade objektet av ringa vikt för samhälle eller privatperson eller lätt ersättningsbart är det inte räddningstjänst.
3. Kostnaderna för insatsen.
Är kostnaderna för insatsen vida överstigande det som kan räddas är det inte räddningstjänst.
4. Omständigheterna i övrigt.
Det finns många omständigheter som kan spela in, men en är att om någon annan kan göra en lika effektiv insats är det inte heller räddningstjänst.

Skadeplats

Den vardagliga benämningen av den plats där en olycka inträffar.

Systematiskt brandskyddsarbete, SBA

Enligt LSO har den som äger en byggnad och den som bedriver verksamhet där, det yttersta ansvaret för sitt brandskydd. Systematiskt brandskyddsarbete innebär att man på ett organiserat och strukturerat sätt planerar, utbildar, dokumenterar, kontrollerar och följer upp brandskyddsarbetet.

Tjänsteman i beredskap, TIB

Tjänsteman i beredskap, TIB, är kontaktvägen in till kommunen, som har mandat och kompetens att starta upp kommunens krisledningsarbete vid större händelser. I DoViÅs är RCB även TIB.

DoViÅs

DoViÅs är kommunerna Dorotea, Vilhelmina och Åsele vars gemensamma område för räddningstjänstsamverkan i vardagligt tal benämns som DoViÅs.

Fri inryckning

Detta tillämpar vi inom stationsområde 8400 Fredrika. Det betyder i korta ordalag att när det går ut ett larm så är det fritt fram för all personal att aktivt delta i arbete kring detta larm.